

ՀԱՅԴՈՒԿ

Ե. ՏԱՐԻ
Թիվ 1

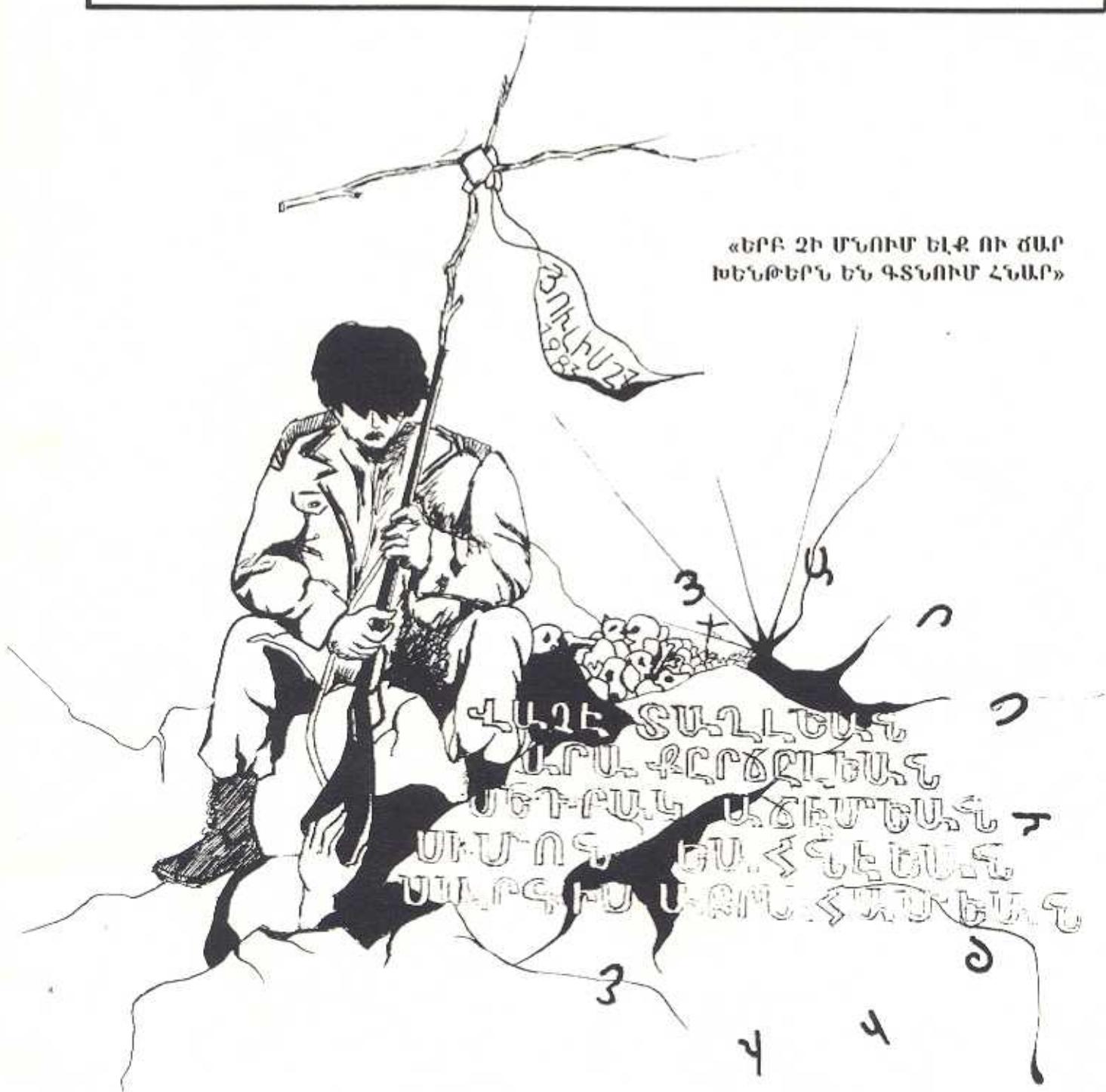
HAYTOUG

ՅՈՒՆԻՍ 1984

ՕՐԳԱՆՈՒՄ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ԴԱՇՎԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Հ.Յ.Դ. ԱՐԵՒՄԸ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՐԻԾ. ՄԻՋԱԹԵԱՆ

«ԵՐԻ ԶԻ ՄՆՈՒՄ ԵԼՔ ՈՒ ՃԱՐ
ԽԵՆԹԵՐՆ ԵՆ ԳՏՆՈՒՄ ՀՆԱՐ»

Արեմտեան Ամերիկայի
Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան
Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան

ՀԱՅԹՈՒԿ

Պաշտօնաթերթ - Ամսաթերթ

HAYTOUG

A monthly publication of A.R.F.
Armenian Youth Federation
419-A W. Colorado Blvd., Glendale, Ca. 91204
(213) 243-4491

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հայրենիքն հեռու, սակայն միշտ հայրենիքն համար:

Տարի մը անցած է այն օրեն, երբ Լիզան բաղադր բատերաբեմ համելիսացաւ Հայկական Ազատագրական Պայքարի ամենէն հերոսական արարթին: Պատմութիւնը ծանօթ է բոլորին: Հինգ Հայ Յեղափոխականներ, ամբողջ կեամբ մը զոհարեցին Ազատութեան Բազինին, ցոյց տալով համայն աշխարհին թէ հայ երիտասարդը պատրաստ է զոհարեցին նոյնիսկ ամենէն բանկագինը, ի շահ հայ ժողովուրդի դատին:

Եւ տակաւին միջազգային ատեամներ կը մնան անտարբեր, իսկ զերպատութիւնները իրենց շահերուն համար հականայ դիրքորոշումներ կ'ունենան, փաստելով որ հայ ժողովուրդին առջև կայ միայն ու միայն մէկ պայքարի միջոց:

Պելկրատի խեղկատակութեամբ եւ Սասունեամի դէմ անարդար վթիով սկսած, հայկական յուշարձաններու եւ գրասեմեակներու առջև զետեղուած ուումբերով շարունակուած բրհական հականայ արշաւը կը բուի որ բեւակոխած է նոր հանգրուած մը: Ազատատեղ հայ երիտասարդութեան արդար պոռքկումը խեղիներ թրժական այս ընթացքը սակայն դարձեալ դատապարտուած է ձախողութեան:

Քեան:

Յեղասպան Թուրքիոյ պէտք է յստակ ըլլայ, որ մենք արդէն սորված ենք իրենց խաղին օրէնքները եւ մենք ալ կրծամբ խաղալ նոյն խաղը: Էվրէնները, Օզալները եւ անոնց հովանաւորողները բող լաւ գիտնան, որ հայ երիտասարդներ բանտարկելով ի զուր է տօմել կարծեցեալ նակատամարտի մը յաղբանակը, որովհետեւ երբ կախաղաններ եւ ախտրավայրեր չկրցան տկարացընել հայ ֆետայիններու ուժը, բանտերու խոնակուցերը անկարող են բոյլցներու մերօրեայ յեղափոխականներու կամքն ու կորովը:

Լիզան նեկած ճայնը պէտք է վստահեցնէ բոլորին, որ հայ երիտասարդը արդէն իսկ բարձրացուցած է պայքարի դրօշը եւ ներկած զայն՝ իր սեփական արիւնով, փաստելով որ սփիռքահայ բանակի զինուորներ բանտարկելով, անոնք միայն կրծան արգելափակել անոնց մարմինները, իսկ հոգինները միշտ ազատ կը մնան եւ միշտ ներկայ հն'ն, ուր պահանջատէր երիտասարդութիւնը կայ:

(Ծար. 13րդ էջ)

Editorial

Distant from the homeland, yet always for the homeland.

One year has now passed since that day when the city of Lisbon served as the stage for the most heroic act of the Armenian Liberation Struggle. The story is familiar to us all. Five Armenian revolutionaries sacrificed their entire lives at the Altar of Freedom, proving to the world that the Armenian Youth is prepared to sacrifice that which is most precious for the benefit of the Cause of the Armenian People.

And still, the international forums remain indifferent, and the Superpowers adopt anti-Armenian policies for their own gains, proving that only one means of struggle remains for the Armenian People to pursue.

Beginning with the absurdity in Belgrade and the unjust verdict against Sassounian, the anti-Armenian crusade by Turkey which continues with bombings in front of Armenian memorials and offices appears to have entered a new phase. However, the efforts by the Turkish Government to strangle the just outcries of the Armenian Youth are once again condemned to failure.

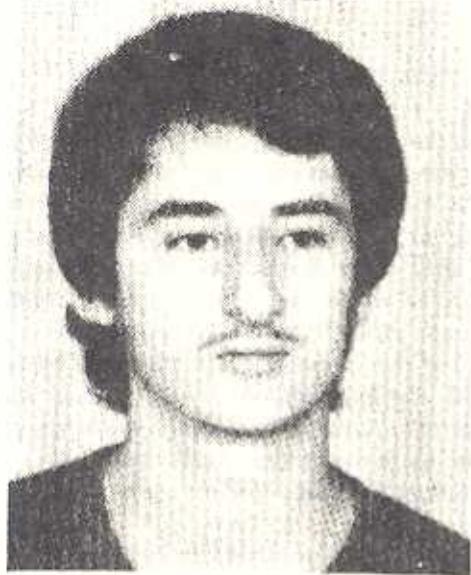
It must become clear to the genocidal Turkish Government that we have already learned the rules of its game and that we, too, can play the same game. Let all the Evrens, Ozals, and their supporters know well that it is futile to declare a victory on the battlefield by imprisoning the Armenian Youth. Just as gallows and exile failed to weaken the strength of Armenian fedayees, so will the damp prison walls fail to weaken the will and resolve of Modern freedom fighters.

The echo from Lisbon must assure all that the Armenian Youth has already raised the banner of struggle and has painted it with its own blood, proving that by imprisoning the soldiers of Diasporan army, only their bodies can be imprisoned; their souls, however, will always remain free, and their spirits will be present wherever there are demanding youths.

There are only two alternatives facing the Turkish Government: either it must admit to the crimes of its past and provide reparations to the Armenian People, or it must stand in opposition and defense against the blows of the Armenian seekers of justice, which can only intensify day by day. Witness, after all, the murmurs heard in Viennese streets.

Freedom to all Armenian Political Prisoners.

Long live the modern Armenian Liberation Struggle.

ՍԵՐԴԱԿ ԱԶԷՄԵԱՆ

Սեղոյին ու իր չորս ընկերներուն յիշատակը միշտ արթուն պահելու լաւագոյն ձևը՝ անոնց հետապնդած նըպատակներուն շուրջ բռլորուիլն է, որպեսզի անոնց վառած ջանք միշտ վառ մնայ և փոխանցուի սերունդէ սերունդ՝ մինչեւ վերջնական յաղթանակ:

Յոզումի եւ հպարտութեան այս վայրկեաններուն, միտքս հազարաւոր պատկերներով խճողուած է, բայց կը դժուարանամ զանոնք այս թուղթին յանձնելու: Կը բաւականանամ, ըսելով, որ մեր տղաքը գիտակցարար զոհունցան՝ օրինակ դառնալու համար մեր նոր սերունդին եւ իրենց արեան գնով թըշնամիին ցոյց տալու, որ հայ ժողովորդը մահէն չվախցող տղաք կը ծնի եւ պիտի ծնի, մինչեւ իր նպատակներու իրագործումը:

Սեղոյին Հայրը՝
ՕՆՆԻԿ ԱԶԷՄԵԱՆ

ԼԻԶՊՈՆԻ ՀԻՆԳԵՐՈՒՆ ԹԱՂՈՒՄԸ

Դապադի մը դպչելով ստամալ անոնց օրինութիւնը ...

Եկեղեցի առաջնորդող կողմնակի ճամբանները, ինչպէս նաև եկեղեցին ու անոր շրջափակերը լեցուած էին հազարներ հաշուող բազմութեամբ մը: Անոնք եկած էին Լիբանանի բուրը շրջաններէն տայլու իրենց յարգանքի բաժինը հինգ հայ կարիճներուն: Սակայն, անոնք մասնաւորաբար եկած էին վերանորոգելու իրենց ուխտը այն ուղիին հանգէպ որ Սարդարապատներ կերտեց անցեալին, եւ անպայման որ պիտի կերտէ նոր յաղթութիւններ, այնքան ատեն որ հայ ժողովուրդի արգանդէն կը ծնին Վաշէներ, Սեղոներ, Սիմոններ, Արաներ, Սագոններ եւ այլ անձնուրաց ու հաւատաւոր հերոսներ:

Հոն սուգ չկար: Աշխերը արցունքի փոխան կը ժայթքէին կրակ: Հոն կը տեսնէիր միայն վճռակամ նայուածքներ ու պրկուած բազուկներ: Իրաւացի Դատ եւ այս ցեղասպանութեան հետեւանքները մինչեւ մը ունենալու, անոր լուծման գծով ճիգ չխնայելու, ինչպէս նաև քսաներորդ գարու առաջին ծեղասպանութեան զոհը ըլլալու օրս կրելու գիտակցութիւնը ակներեւ էր ամէնուրեք:

20 Սեպտեմբեր 1983ի առաւօտեան արդէն իսկ Պուրճ Համուտի վաճառառուները ինքնարուիք կերպով փակ պահած էին իրենց փեղկերը: Երկրի ապահովական վատթար կացութիւնը արգելք չէր

ԹԱՂՈՒՄԸ...

կրց ուժ ըլլալ առնուադն 7 հազար հայորդիներու, որոնք փութացած էին գէպի Մ. Քառաօնից Մանկաց եկեղեցին:

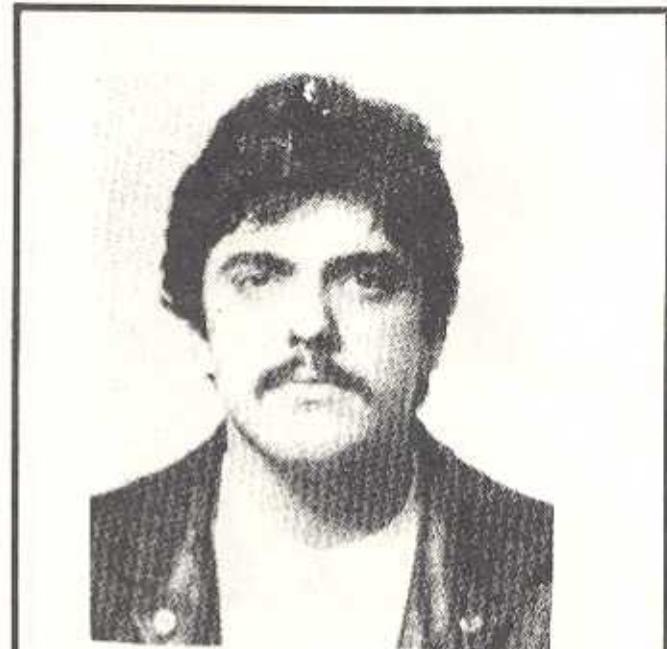
Եկեղեցական արարողութեանց աւարտին, արարողութեան նախագահող Հոգեւորականը խօսեցաւ ազգայնաշունչ քարոզ մը: Իր պատգամին մէջ ան յստակացուց թէ Լիզապոնի հինգ հայ նահատակներուն անձնագուռութիւնը կը ստանայ մեծ արժէք, որովհետեւ կեանքի գերազոյն ինժամանակաւորման կարելիութեանց կարգին, անոնք բնարած էին իրենց կեանքին գնով այլոց օրինակ դառնալ, և մէկական ռումբը գարձած պայմանել աշխարհի վրայ ամէնուրեք Հայ Դատի հանդէպ խոր ականջները: Ան ըստ «Մարդու» կեամբը հողի չի նմանիր անոնց համար, որոնք իրենց անձնական շահերէն եւ անհատական ապագայէն վեր՝ իրեցն ազգային եւ հաւաքական շահերուն համար, մահը անտեսելով՝ իրենց կեամբը զոհարերում դարձուցած են»:

Ապա գամբանախօս Հոգեւորականը շեշտեց թէ առաջին օրէն խոկ ընդհանրապէս հանրութեան եւ մասնաւորաբար Լիզապոնեան հերոսներու ծնուներուն մօտ ցաւի զգացումէն անկախ միշտ ցայտուն կերպով ներկայ էր գիտակից հապաւ թիւնը: Ան ըստ «... Առաջին խոկ օրէն իւցինք մեր սիրելի հայրերէն եւ մայրերէն, որ հպա՞րտ են իրենց զաւակներով: մեր մայրերը իրենց ցաւին մէջ հպարտութեամբ կամզմի գիտցան: հպարտութիւն մը՝ զոր ո՛չ մէկ երանեկուրին, ո՛չ մէկ ուրիշ ապրում կրնայ շնորհել»:

Շարունակելով իր գամբանականը, ան ընդդեց հինգ նահատակ հերոսներուն վճռակամութիւնը, իրենց կեանքը զոհելու գնով Հայ Դատը զնելու ա'յն բեմերուն վրայ որոնց արժանի է, որպէսզի ունենայ իր բարւոք լուծումը:

Յուղարկաւորութեան արարողութենէն ետք, ժողովուրդը ինքնաշարժներով կազմուած թափօրով մը հետեւցաւ իր հինգ կորիւններուն անշրնչացած մարմիններուն: Ամրողջ ճամրուն ընթացքին, Հայ մամիկներ պատշգամներէն ծուարած, Հայ մանուկներ ու երիտասարդներ, սակայն մասնաւորաբար Հայ պապուկներ՝ կոկիծի, երջանկութեան ու հպարտութեան արցունքները

(Շար. էջ 4)

ՍԻՄՈՆ ԵԱԶՆԵՍՅԱՆ

... Մահուանդ բօթը ցնցիչ էր...

Ֆիզիքական կորուստիդ պատճառած կալիծին խորութիւնը անշափելի է եւ անբացատրելի, բայց քալած ճամբուդ և հետեւած նպատակիդ վեճութիւնը նոյնաբան սուրբ է եւ սփոփիչ:

Չերմ արցունքներու կողքին, հպարտութիւնն է, որ ուժ կու տայ ինձի գրելու այս տողերը. ձեր հինգին անձնազոնութիւնը մեկնակէտ ու գագաթնակէտն է հինէն պատգամուած ռՅարատեւ Կոհիւափին:

Գուք Լիզապոնի նահատակներն էք, սակայն ո՛չ առաջին եւ ոչ ալ վերջին զոհերը պիտի ըլլաք, ինկած հայրենիքի հողին սիրոյն: Չեր ընկերներուն խոստընալից աշքերը շատ բաներ կ'ըսեն եւ պիտի ընեն...

Քոյլո՛
ՄԱՐՍԻ ԵԱԶՆԵՍՅԱՆ

ԱՐԱՄ ՉՈԲԱՆՅԱՆ

Սիա այսպէս արշանեցիք
Լիզապոն զոհուած լաւ ընկերներ
Որ ակդովը ձեր կը կոչուիք
Դրոյի ժառանք վէճ խէնթեր:

Սուրբ կոռոի փայլուն ասպետներ
Ռուստոմեան յոյսի մարտիկներ
Յանուն ազգի ազատութեան
Պայլեցուցիք Առիք նինգ սրտեր:

ԹԱՂՈՒՄԸ...

Իրենց աչքին, չէին հաւատար իրենց տեսածին,
Լիզապոնի հինգ հերոսներուն ընդմէջէն՝ յարու-
թիւնը Գէորգ Զաւուշներու, Աղքիւր Սերոբներու,
Պետրոս Սեմէրծեաններու եւ Հարիւրաւոր այլ
«ազգին մատաղ» գարձած ֆետայիներու:

Ապա, Եռագոյն դրօշով ծածկուած հինգ դա-
դաղներ փոխադրուեցան Պուրճ Համուտի Ազ-
գային զերեզմանատան մատուոը, ուր եկեղեցա-
կան պատշաճ արարողութեանց աւարտին արտա-
սանուեցաւ հրաժեշտի դամբանական մը, որ կու-
տանք առանձին:

Մի քանի Հազար Հաշուող բազմութիւնը
«Վէրքերով լի» ազգային-յեղափոխական երգով
տուաւ հրաժեշտի ազգանշանը: Արդեօք կա՞ր այլ
երգ մը, որ աւելի լաւ սփոփէ այս ֆետայիներուն
վէրքերը:

Մի՞ն կը ջանար դադաղի մը դաշնելով ստանալ
զոհներուն օրհնութիւնը, միւսը՝ բուռ մը հող
նետելով անոնց աճիւններուն՝ արտայատել իր
Հիացումն ու վճռակամութիւնը, այլ մէկը ապշտծ՝
անշարժացած ոչինչ կրնար ընել, ուրիշներ «Ձայն
տուր, ո՞վ ֆետացն պոպթկումով երգելով կ'ու-
զէին լսել աղոց այնքան ծանօթ հրաժեշտի պատ-
զամը:

Հինգերու միատեղ յանձնումը, յաւելեալ ձե-
ռով կը խորհրդանշէր այնքան ակնյայտ, նոյն
վեհանձն նպատակներուն եւ իտէալներուն Համար
գործելու եւ նահատակուելու անոնց սրոշումը:

Ապա ժողովուրդը ցրուեցաւ իր հազիին մէջ
տանելով իր հերոսներուն անթարամ պատգամն ու
յիշատակը, կորիճներուն ճամբով քայլելու
երդումը վերանորոգել ետք:

Սակայն, անոնց մօտիկ բարեկամները տա-
կաւին հոն էին, ու թերեւս մնային աւելի երկար:
Անոնք փոխանակելիք կարծիքներ ու խօսքեր
ունէին աճիւններու հետ, աճիւնները բաւարար
չէին անոնց ժահը փաստելու: Գերագոյն զո-
հարերութեան վկաները չէին կրնար մեռնիլ:

Հրաժեշտի Դամբանականը

Հայրենիք դուրս, օտար հողի վրայ Հայաստանի համար մեռաք դուք:

Երաւագրկուած ու հալածուած ժողովուրդի զաւակ, թշնամին դէմ մահն անզամ հալածեցիք ու հերոսարար իմկաք:

Մոոցաք համգիստը, մոոցաք ըմսանիք ու րարեկամ եւ սրբազն խենքութեամք՝ ապրեցաք ու ապրում դարձուցիք գերազոյն զոհաբերութիւնը:

Դուք՝ Լիզպոնի հերոսներ, նոր էջ մը աւելցուցիք հայ ժողովուրդի ազգային ազատազրական պայքարի փառաւոր էջերուն վրայ:

Դուք՝ Լիզպոնի նահատակներ, կայծակի պէս շամբեցիք թշնամին եւ իմկաք բաջի մահով, պատուի սուրբ դաշտին վրայ:

Դուք՝ Լիզպոնի հերոսներ, բարձրադադակ զոռացիք համայն աշխարհին, թէ հայ ժողովուրդին զաւակները կա՞ն ու կ'ապրի՞ն, հակառակ բոլոր տեսակի դաւադրութիւններուն եւ սպառնալիքներուն:

Սիրելի Սազօ, Արա, Վաչէ, Սիմոն եւ Սեղրակ, դուք զոռացիք՝ «մենք մեռնի զիտենիք»:

Անձնազոհութեան վեհազոյն մակարդակով, դուք տուիք լաւագոյն փաստը, թէ բրժական բիրախներ հարուածելով՝ նաեւ զոհաբերուիլ զիտէք եւ մեռնիլ՝ ի ինդիր մեր արդար Դատին:

Ու բող Թուրքիան եւ իր վարիչները զարմանան, թէ կոտորակուած ժողովուրդ մը ինչպէս կրնա ծնիլ ծեզի պէս զաւակներ:

Ու բող աշխարհը զիտենայ, թէ տակաւին աշխարհի վրայ ժողովուրդ մը կայ, երիտասարդուրիւն մը, որ զիտէ իմբեկինք զիտակցօրէն ողջակիզել՝ յանուն արդար դատի մը:

Դուք բացիք նամբան:

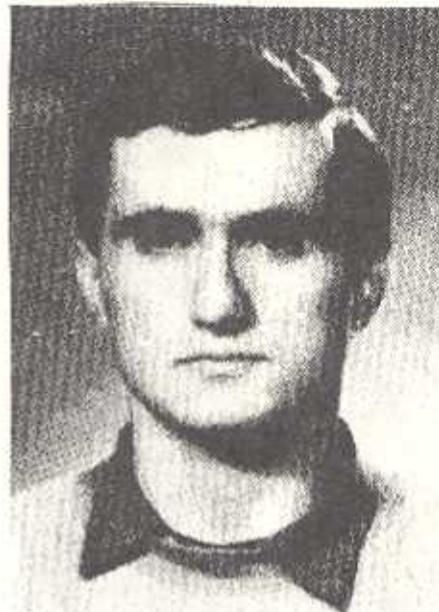
Սիրելի հայրենակիցներ,

Անո՞նք՝ Լիզպոնի «խենքերը» բացին նամբան:

Բացին նամբան եւ, այդ իսկ պատմառով՝ մենք սուզի մէջ չենք: Սուզը դերեւս նշանակէ մոռացութիւն:

Լիզպոնի իինգ հերոսները՝ այս դագաղներուն մէջ ոումք դարձած այս տղաքը չեն կրնար մոռացութեան տրուիլ:

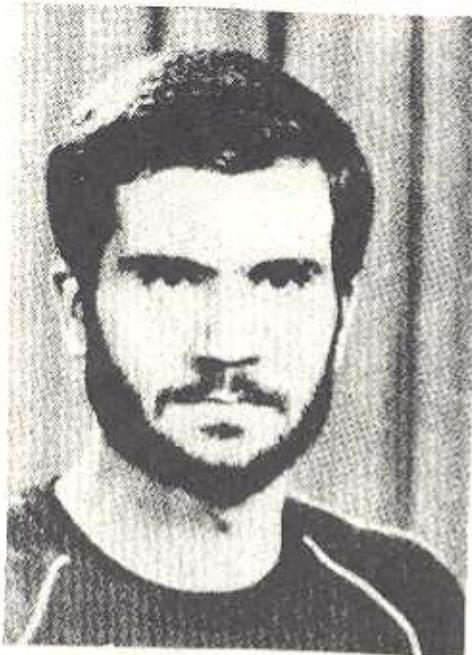
(Շար. էջ 6)

ՍԱՐԳԻՍ Ա.ԲՐՈՅԱՄԵԱՆ

**Դէմքերը ձեր կ'ազնուանան
Կը տանջէն սրտեր անպայծան
Բայց միշտ ծանրը մեր սրտերուն
Յոյսն Եռագոյն ձեր կամքերուն:**

**Ով մահուան յաղթող Դումաններ
Երկաթ սրտով նոր Զաւուններ
Կ'երդուինք անփիծ պատուովը ձեր
Ընդարձակել պայքարը մեր:**

ՎԱԶԵ ՏԱՂԼԵՍՆ

Ծիշդ է որ աշքերէս արցունքներ կը հոսին, բայց գիտցէք որ անոնք հպարտութեան արցունքներ են:

Տկարծէք որ խիղճ չունիմ, չեմ Շեղուիր կամ չեմ ազդուիր. սխալ է, շատ յուզուած եմ, բայց շատ ալ հպարտ եմ՝ Վաշէ Տաղլեանի հայրը ըլլալով:

Տակախն շատ բաներ կ'ուզեմ ըսել, բայց ձեռքս ալ չ'երթար գրելու. հպարտ եմ՝ Վաշէին հայրը ըլլալուս, հպա՛րտ եմ որ աչդպէ՛ս ընկերներ ուներ սիրելի Վաշէն և անոնց հետ գոհուեցա....:

Վաշէին Հայրը
ՆԱԶԱՐ ՏԱՂԼԵՍՆ

Դամբանական...

Ամոնք ապրող վկայութիւններ են, ամէնօրեայ մեր կեանէին տիրական դէմքերը, Սարդարապատի դիմաց մեր նամրան լուսաւորող մշտավառ ջահեր են:

Ու այդ ջահերը անմար կը մնան այնքան ատեն, որ մենք բարձր պահենք զանոնք:

Կատարենք ուխտը՝ բազմացնելու այդ ջահերը, ուխտը՝ ոռումքի վերածելու և թշնամիին կողը խրուելու:

Ու այն ատեն, Արան, Վաշէն, Սեղրակը, Սագօն ու Սիմոնը, պիտի ժպտին մեզի, հանգիստ պիտի ննչեն, մինչեւ որ օր մը, իրենց անհիններն ալ վերջնական հանգիստով ցնծան հայրենի հողին մէջ:

Փա՛ռք իրենց ու փա՛ռք զիրենք ծնած հայ հերոս ժողովուրդին:

ԱՅՍ ԱԼ ՏԵՍԱՆՔ

Տեսած էինք խաչքարերով ծածկուած խաղաթուզմեր, գինանշանով գարգարուած հրահաններ ու ժամացոյցներ, հոազոյնով հարստացած «ուխորի» գուակիներ: Տեսած էինք մեր պատմութիւնը զովարանող ապազդանացած «աղջայիններ», ժամանակաւորաբար Հայ Դատին ծառայող կառավարկան դէմքեր:

Յուլիս 8, 1984ին, սակայն «այս ալ տեսանք»ի մեր երկար ցանկին վրայ աւելցաւ նոր երեսոյթ մը՝ սփուռքի առաջին ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ:

Ամերիկեան երկրորդական վարժարանի ընդարձակ բակին մէկ անկիւնէն մուտք գործեց յանկարծ ոսկեղոծ, փառահեղ, տարիներու վաստակ ունեցող, վրան բաց, անզիփական ինքնաշարժ մը: Ինքնաշարժը տակարին հեռու ըլլալով, յայտնի չէր թէ այդ առնուազն վեց թուանշաններու արժէք կրող մեքենային մէջ ով էր նստած, մէկ յան յատակ էր սակայն, ան պէտք է ըլլար կամ մեր Հանրապետութեան նոր նախագահը եւ կամ ալ աւելի բարձր տիտղոսով ազգային մը, որ եկած էր ողջունելու զինք սպասող հսկայական թիւով Հայրենակիցները: Երբ ինքնաշարժը աւելի մօտեցաւ, յատակ զարձաւ թէ յաղթանգամ վարորդը կը ծառայէր Հանրապետութեան նախագահին ու անոր կնոջ, որովհետեւ հոգոյնը տրամանկիւն ծեւով հանգչած էր Հանրապետութեան նախագահին (նոյնիսկ կրնայ ըլլալ թագաւորին) կուրծքին վրայ: Հասնելէ ետք զինք յունկայս ոզդունող ժողովուրդին առջև, զինուորական բարեւներով պաշտպանուած, Հանրապետութեան նախագահը իր կնոջ հետ նեսեց ոտքը հոգին վրայ, բայց աւա՞զ, ամերիկեան այս հեռաւոր ափի երկրորդական վարժարաններէն մէկուն բակին մէջ:

Բարի եկար սիրելի պր. ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԸ, մեր «այս ալ տեսանք» երկար ցանկի սփունակներուն մէջ:

ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԼԻՊՅԱՆ

Ա. Եղան Հայկական Ցեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկներու այն զինուորը, որու տրուեցաւ ֆետայիի իրաւունքները եւ պարտականութիւնները. իսկ որու որ շատ կը տրուի, անկէ նաև շատ կը պահանջուի: Ընկ. Գօգօն իր կենաքը նոյնարեց իր ժողովորդին:

Նորահաս երիտասարդութիւնը երկար պիտի դիտէ անոր դէմքը եւ վրէժի ու զայրովի վառ զգացումին հետ սնուցանէ նոյնպէս իր սրտին մէջ անրիծ, զոհաբերութեան վեհ գաղափարները:

Հ. Յ. Ա. Ա.

ԱՇԽԱ

ԿԵՑՑԵ՛ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

ԱՐՈ ՍԵՐԵԱՆ

Հայ ազատագրական պայքարը կրնայ տակաւին նոր զոհեր խլել Դաշնակցութենէն, զոհեր Արրահամ Աշեանի նման իր ընտրելագոյն զաւակներէն, նոր նահատակներ՝ իր դեկավարու գործօն անձնակազմէն, բայց Հ.Յ. Դաշնակցութիւնը երբեք պիտի չընկրկի այդ պայքարի ճամբու վրայ, ու միշտ վերանորոգ ուստով, մշտարծարծ վճռականութեամբ, պիտի շարունակէ ծառայել հայ ժողովուրդին եւ անոր գերագոյն շահերուն՝ մինչեւ մեր ազգային արդարու առողջ իտելալներու ամբողջական իրականացումը:

Ես Պիտի լամ

Այս Գիշեր

Կախաղամի պարամեներ
Կմախրներու թարմ փունջեր
Դողանջներ եւ աղօթքներ
Ես պիտի լամ այս գիշեր:

Սոհնա դարձած ուկորներ
Ծուրջ պար կապած ազումեներ
Ինդու մումեր ու խոնկներ
Ես պիտի լամ այս գիշեր:

Ես պիտի լամ այս գիշեր
Ոչ ողբալու անցեալը
Այլ ամիծելու պասորուան
Նորածին ծեր Տառապանքը:

Արինլուայ պատկերներ
Կոխկրտուուած մանուկներ
Սովատանջներ, անտուններ
Ես պիտի լամ այս գիշեր:

Ծահագործուող խեղճուկներ
Դաշոյնահար մարդուկներ
Անէծքներ ու աղերսներ
Ես պիտի լամ այս գիշեր:

Ես պիտի լամ այս գիշեր
Որ արձունքով ծով լորդի
Լողալ չգիտցող Տառապանքը
Հոն խեղուի եւ մեռնի:

Եկե՛ք լանք մենք այս գիշեր
Որ մեր արձունքով ծով լորդի
Լողալ չգիտցող Տառապանքը
Հոն խեղուի եւ մեռնի:

Վիզեն Յ.

ԽԵՆԹԱԳԵԼ ԵՄ

Խենթագել է ասում եմ ինձ,
Խենթագել է ազգի ցաւից,
Այո՛, դարձել եմ մի խենթ
Արդարութեան կարօտից:

Ո՞ւր է Մասիս սարս իմ վեհ,
Ո՞ւր է լիճս իմ Վաճայ,
Ո՞ւր է կորել արդարութիւնն,
Որ տանում է մեզ բանտ ցման:

Խենթագել եմ ասում էք ինձ,
Սիրո իմշապէ՞ս չխենթամամ,
Տառապամբն եմ տեսնում ազգիս,
Դոկ ընկերիս պատիժը դառն:

Խենթագել եմ, կոչեցէք ինձ խենթ,
Կոչեցէք ազգի սիրահար զաւակ,
Կոչեցէք զենքով Մասիսով տարուած,
Կոչեցէք ինձ խենթ Հայ Դատով հարրած:

ԻՉԱՊԵԼԱ ՄԱԶԵԶԵԱՆ

ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆ

Իսկ գալով սիրած ժողովորդիս, իր կարգին, դարձեալ բողոքներու շարանով լսելի պիտի դարձնէ իր վիրաւորուած արժանապատութիւնը, որ այժմ դատաստանի առջեւ կը գտնուի, իբրեւ յանցաւոր:

Երկու խօսք միայն իմ Հ.Ե.Գ.ի ընկերներուս. վարձքերնիդ կատար այն բոլոր զոհաբերութիւններուն համար որ կը կատարէք ի նպաստ Հայ Դատին:

Վերջապէս, արդարութեան համար մղուած պայքարին և մարդկային յառաջդիմութեան ծառայութեան մէջ հայ ժողովորդը իր առիւծի բաժինը ունի:

ՀԱՄԲԻԿ ՍԱՍՈՒՆԵԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԼԵՒՈՆԵԱՆ

Այսօր, հայ ժողովորդը և իր երիտասարդութիւնը կը լիշեցնէ մարդկութեան, որ Հայկական Հարցը լուծուած չէ: Կը լիշեցնենք թուրք պետորեան, որ մենք չինկանք, դեռ կանք և պիտի շարունակենք մեր ժողովորդին պայքարը, մինչեւ վերջնական շաղթանակ, մինչեւ հայ ժողովորդին համախմբումը իր հայրենի հողերուն վրայ, կերտումովը իսկական ազատ, անկախ, միացեալ և ընկերվարական Հայաստանի:

ԳՐԻԳՈՐ ԼԵՒՈՆԵԱՆ

Պելկրատ

Առանց Դաշոյնի Կամ Ռիմակի

... «1945: Հիրոչիմայի եւ նակազաքիի վրայ նետուած հրուկական երկու ոռոմքերը՝ դրեթի գայրկեանարար ծունկի կը բերեն հազարու և անդի՞ող ձափոնը եւ կը բանան նոր դարաշրջանի մը էջը՝ զինուորական տեսակէտէ՝ գիտական կամ աւելի ճիշդը գիտութեան դարաշրջանը»:

Ներկայիս, այդ դարաշրջանն է որ կ'ապրինք, ուր փոքր ճայնագիր մեքենաներ, որոնք 75 մետրի վրայ ամէն խօսակցութեան կրնան ճայնագրի և արուեստական արքանեակներ մեր ամէնորեաց կեանքի ընթացքը կ'արձանագրին:

Այս կարարգական մեքենաներուն օժանդակութեամբ, Ամերիկայի կեղրոնական Տեղեկատուութեան գործակալութիւնը շատ մեծ զեր կը խազայ իր քաղաքական շահներու հատապնդման մէջ: Այս գործակալութեան աշխատանքները կը բաժնուին երեք զիմանը մասնութեան:

Առաջին՝ տեղեկութեան հաւաքել ու վերլուծել:

Երկրորդ՝ «քաղաքական» միջամտութիւններ կատարել:

Երրորդ՝ իր ամրողականութիւնը կամ զորութիւնը ապահովել:

Հակառակ անոր, որ այս երեք մարզերը նոյն հաստատութեան մաս կը կազմեն, իւրաքանչիւրը ունի իր իւրայտուկ նպատակը:

Տեղեկան գետնի վրայ, կեղրոնական Տեղեկատուութեան գործակալութեան (Կ.Ծ.Գ.) պաշտօնեաներ յաճախ ներկայ կ'ըլլան ցոյցերու և քաղաքական հաւաքոյթներու, տեղեկութեան հաւաքելու համար: Տեղեկութիւն հաւաքելու այս միջոցը օրինաւոր է, բայց երբեմն անօրէն միջոցներու ալ կը դիմեն, հսկողութեան ենթարկելով հնագանդ ամերիկացի հպատակներ և կամ շայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան նման կազմակերպութիւններ, որոնք իրենց ազգային ընոյթով ու արտայայտութեամբ «վանդ» մը կը ներկայացնեն պետական շահներուն: Նոյն այս պատճառարանութեամբ, Հ.Յ.Գ.ի պէս խմբակցութիւններ՝ նուիրուած իրենց ժողովուրդի գատր խաղաղ միջոցներով հետապնդելու, կ'ենթարկուին ամէն տեսակի պետական հայածանքներու:

Կ. Տ. Գ. ի կողմէ առնուած այսպիսի քայլեր անօրէն կը սեպուին իր խոլ սահմանած օրէնքներուն համաձայն:

1948ին, Կ. Տ. Գ. ի մասնայատուկ գործակալներու խմբակը միջամտեց Խոաֆական ընկերութիւններուն: Այսպիսի խմբակներ, Կ. Տ. Գ. ի հավանաւորութեամբ բազմաթիւ գաղանի գործողութիւններ կատարած են 1955-1964 տարիներու ընթացքին: Ներկայիս, Հակասանտինիսաները Կ. Տ. Գ. ի գործակցութեամբ Նիքարակուայի նաւահանգիստներուն մուտքը փակել կը փորձեն, ականներու շղթայ մը հաստատելով ծովուն յատակը: Այսպիսի դէպքեր անարդար են ու ազօրէն, բայց միջադդային օրէնքի: Սակայն, Միքացեալ նաւագներ կը շարունակէ արհամարհնել միջադդային օրէնքը «գաղտնի գործողութեանց» անուան տակ: Արդ կարգ-կանոն վերահաստատելու պատրուակով կը շարունակուին բաղաքական միջամտութիւնները:

Իր ամրողջականութիւնը ասպահովելու նըստակով, Ամերիկեան յաճախ կը փորձէ թափանցել թշնամին լրտեսական ցանցէն ներս, սափելով որ ան զրադուի իր ներքին բարդութիւններով: Այս տարագին ճանաչումով, Կ. Տ. Գ. ի զիմէ բազմաթիւ միջոցներու, մզելու համար իր գաղտնի պատերազմը, օրինակ, օդային պատկերահանում, Ա-11 օդանաւերով, որոնք 100,000 ոտք բարձրութիւններէ կը թռչին ժամական 2000 մզոն արագութեամբ, դիւրութեամբ խուսափելով Հակադային հրթիռներէ, եւ կամ տեղեկութիւններու փոխանցումը այսրկարմիր ճառագայթներու արձակումավ: Տեղեկութիւն արձանագրելու այս վերջին միջոցը կը գործածուի նաեւ Ամերիկայի մէջ: Այսպէս, սենեկակի մը մէջ փոքր մեքնաներ պահելու դժուարութիւնն ալ բայորագին կ'անհետանայ:

Տեղեկատուութեան հաստատութեանց գոյութիւնը ճակատագրական իրականութիւններէն մէկն է արդի կեանքի: Ճարտարագիտութեան զարգացումով, երթալով նաեւ կը կատարելագործուին լրտեսական զանազան միջոցները: Այս մէկը, կ'արդարացուի ազգային ասպահովութեան անուան տակ, սակայն, արդեօք ճիշջէ է զոհել բարոյական բոլոր սկզբունքները երկրի մը պաշտպանութեան համար: Հոս է որ իւրաքանչիւրս պէտք է մտածենք թէ ժամանակը հասած է կատացնելու այսպիսի գործողութիւնները եւ կամ զոնէ զանոնք լաւ ճանչնալու, իրրեւ առաջին քայլը պայքարելու Կ. Տ. Գ. ի գէմ:

Վիգին Պ.

ՌԱՅԱՅԻ ԷԼՊԵՔԵԱՆ

Անհատական մեծ տառապանքէ և տագնապէ ևսք հասանք այս որոշումին, որովհետեւ մենք ալ, մեր ժողովորդին նման, կը հաւատայինք մարդկային արժեքներուն և կանոններուն, սակայն բաժակը յորդած էր այսիս:

Որեւէ կերպով շէինք կրնար անտեսել մեր մէկուկս միլիոն անմեղ զոհերուն արդարութիւն պահանջող ձայնը:

Շէինք կրնար անտեսել 7 միլիոն հայերու սեփական հայրենիք ունենալու իրաւոնքը:

Ռ. ԷԼՊԵՔԵԱՆ

Պելկրատ

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԷՎՀԻՒՆԿԻՒԼԻՒ

«Կը ստանձնեմ արարքին պատասխանատութիւնը, բայց սխալ է կարծել որ ասիկա վրեբժինդրական արարք մըն է: Ես ատելութիւն չունիմ թուրք ժողովուրդին հանդեպ, բայց պայքար թուրք կառավարութեան դէմ: Պէտք չէ մոռնալ, որ Արեւմբեան պետութիւնները իրենց պատասխանատութեան բաժինը ունին հայերու ճակատագրին մէջ:»

ԲԵՆԻԱՄԻՆ

Գէորգ Զարուհի Մահուան 77ամեակի Աործի

Աշա այս տարի, մեր յեղափոխական անման զինուորի մահուան 77ամեակն է, զինուոր մը, որ երկաթէ մարդ, քարէ հոգի կոչումն ստացաւ եւ փոթորիկի մը պէս անցաւ Հայ Յեղափոխութեան քանա տարիներու ընդմէջն:

Իր մահէն յատոյ, ան մեր կուսակցութեան մեծ ու պատիկ մարտիկներուն համար ֆետայական կոռու գերմարդը նկատուեցաւ, ու անոր անդրնով երդուեցաւ, երբ պէտք եղաւ ընկերական ամէնէն մեծ սրբութեան վրայ երդուելու:

Այս առթիւ, քանի մը գիծեր կուսամ Գէորգի կեանքին ու գործէն, յիշատակը թարմացնելու համար ամէնէն արի ու անվերհեր մարդուն, որ այսօր, աւելի քան երբեք, կը խօսի մեր նոր չարքերու մտքին ու սրտին:

Գէորգ Զարուհ ծնած է 1870ին, թամաց գաւառի Մըքդինկ գիւղին մէջ: Պատանի հասակին, ընտանիքը զինք կը զրկէ Մշոյ Ս. Առաքելոց վանքը, հոն ուսանելու ու վարդապետ մեռնագրուելու նպատակով:

Այսպիսով, 1888ի Մայիս 14ին, Գէորգը փախաղրուեցաւ Ս. Առաքելոց վանքը, ու հոն մնաց մինչեւ 1888ի Մայիսի վերջը, ընդամէնը երկու տարի: Գէորգի համար վանքի կեանքը անհանգուրժելի եղաւ, որպէս հոգեւոր անոր մէջ ըմբռստութեան ոգին կ'եռար, եւ չէր կրնար հանդուրժել այդ հանգարա կեանքին: Եւ այդ շրջանին, երբ ինք արդէն 17 տարեկան լրացուցած էր, վանքի շրջապատին մէջ կը հանդիպի փախստական Արարոյին եւ Լեւոնին: Ու հոգւով կը կապուի անոնց վանքէն ալ հաց կը տանի անոնց թաքստոցը, կը դառնայ անոնց հաւատարիմ սուրհանդակը ու վատահելի օժանդակը, երբ անոնք կը մօտենան վանքին:

Այդտեղ, այդ երկու նախատիպար ֆետայիներէն կը լսէ թէ անոնք ընկերութեան գործով կը զրադին, որ անոնք հայ ազգի թշնամիներուն դէմ կը կոռուն՝ ժողովուրդը ամբապետութենէ ազտուլու համար: Այդ շրջանին Գէորգի հոգին կը բռնկի ընկերութեան գործով:

1888ին Գէորգը կը թողու վանքը եւ կը վերադառնայ իր գիւղը, հոն կը սկսի քարոզել Արա-

բոյէն սորվածները՝ նոյն շրջանին, օր մը Գէորգ վէճ կ'ունենայ քիւրտաշիրեթէն երկու հոգիի հետ, վէճը կը վերածուի կոուի, Գէորգ քիւրտերուն վրայ յարձակելով, երկուքն ալ կը սպաննէ եւ զիւղը թողնելով, իսու կը փախչի, ուրեմ կ'անցնի Հալէտ:

1890 թուականն է: Գէորգ Հազիւ Յ ամիս կը մնայ Հալէտ: Հոն կը հանդիպի Մուրատի ու անոր ընկերակցութեամբ կ'անցնի երկիր, ուր իր բաժինը կը բերէ Տարօնի մէջ եղած բոլոր ճակատամարտներուն, մինչև 1894 թուական, երբ կը ժերբակալուի ու բանտ կը մտնէ, Մուրատի հետ: 20 ամիս բանտարկութենէ ետք, կը փախչի ու կը միանայ Հ. Յ. Դ. ի յարքերուն, 1896ին:

Մինչեւ 1907 ան կը շարունակէ իր ֆետայական կեանքը, Սասունի, Տարւորիկի մէջ, պատուելով «ՍՍ. ԲԵՐՈՒ ԱՍԼԱՆԸ» անունով:

1907, Մայիս 27ին, Մուրուսի կուիր եղաւ մեր Հերոսի վերջին կուիր, որու ընթացքին ծանրօրէն վիրաւորուելով կը մեռնի Հայրենիքի քաղցր Հողին վրայ:

Այս քանի մը Հակիրճ տողերը Հազիւ ազօտ գաղափար մը կրնան տալ անմահ Գէորգ Զաւուչի կեանքին մասին որ քսան տարի Մասնոյ լաներուն և Տարօնի Աշխարհի անմեծեր առիւծը եղաւ:

Վիկէն ԵՓՐԵՄԵԱՆ
«ԳԵՐՄԳ ԶԱԼԱՌԻՇ» ԱԻԿԸ
Ֆրեզմօ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

(Տար. Առաջին էջէն)

Եթբական պետերուն դիմաց կայ միայն երկու նամքայ: Կամ այն է որ անոնք պէտք է ընդունին իրենց պատմութեամ ոնիրները եւ հատուցում տան հայ ժողովուրդին եւ կամ ոչև յանդիման գան հայ արդարադատներու հարուածներուն, որոնք պիտի սաստկանան օրէ օր, վկայ վիւնայի բաղերէն եկած ծայնը:

Ազատութիւն բոլոր հայ ժաղաքական բանտարկեալներուն

Կեցցէ Հայկական նորագոյն Ազատագրական Պայքարը...

«Հ. Յ. ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐ»ԻՆ

Գնդակի լեզուով խօսող մարտիկներ՝
Գնդակի նման յամառ, վճուական,
Շառաշում է ձեր խօսքը մարտաշում՝
Գնդակի լեզուով հրամայական,
Դուր ժառանգործներ ֆեղայինների,
Դուր ֆեղայիններ, քաջե՞ր մերօրեայ:
Դուր արեան ձայնը նահատակների,
Դուր ո՞յն
Դուր վրէծ
Բողո՞ք եւ պահանջ...

Դուր մասի սարսափ ոսխի սրտում
Խոկ մե՛զ
Անսպառ ոգնուրութիւն...

Քանի՛ տաննամեակ ծոած վզերով
Մնացինք կանգնած փակ դոների դէմ.
Եւ աղերսանքը մեր թախանձագին
Լսելի անգամ շդարձաւ երբեք:

Դոները բոլոր մնացին փակուած,
Ու մենք, անտեսուած, լրուած, մոռացուած,
Ու մեզ ենտ, նաև արդարութիւնը...

Սակայն դուր եկա՞ր, հերո՞ս մարտիկներ,
Գնդակի նման յորիստ մարտական
Գնդակի նման ուժգին հարուածով:
Գնդակի լեզուով հրամայական:

Չեր խօսքը յատակ եւ հականալի
Համայն աշխարհին

Չեր խօսքն անսակարկ, ստոյգ վճուական:
Չեր խօսքում չկայ աղերս, աղաշանք,

Վրէ՛ծ կայ, պահանջ:

Բողոք կայ եւ ոյժ...

Դուր արդարութեան պաշտպան հերոսներ:
Դուր արդար դատին նուիրուած քաջեր

Դուր արդարադատ,

Դուր արդարութիւն:

ԷՌ. ՅԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԳԱՐԻՆԻԿ ՍԱՐԳԻՈՒԼԻՆ

Նպատակիս հասնիմ միայն
Թող զիս հանեն կախաղան
Կախաղանէն խեղդուկ ձայնով
Պիտի կոչեմ ա՝ ին Հայատան:

Անոր սիրոյն բանտն ալ դրուիմ
Պալատ է նա ինձ համար
Զեռքերս ոտքերս շղթայ զարնեն
Երջանկութիւն ինձ համար:

ՉՈՒԼՈՒՄԸ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԵՍ

Չուլումը արժատական թեկում կը բերէ ժողովուրդներու ազգային զարգացման մէջ: Հակառակ անոր, որ ձուլումը զուգահեռ ներկայութիւն եղաւ մարդ էակին, մասնապիտական ուսումնասիրութիւններ քննեցին ձուլումի երեւոյթը, ու աղդերը սկսան նկատի առնել վտանգը իրենց ազգային ինքնութեան վրայ:

Չուլումը կը բաժնուի բաժիններու...

Ա.— «Մշակութային ձուլում», որը ազգային մշակոյթը կը փոխարինուի Հիւրընկալ ընկերութեան մշակոյթով.

Բ.— «Կառուցային Ձուլում», որու միջոցով ձուլուող հաւաքականութիւնը միծ տարրութեամբ մուտք կը գործէ Հիւրընկալ ընկերութեան խրճաւուրումներէն ներ:

Հաւաքականութեանց Միաձուլումը այն ընթացքն է, որուն միջոցով, մշակութային ու ցեղային իմաստով տարբեր ժողովուրդներ միասնարար ապրելով ու զարգանալով, առաջ կը բերէն մշակութային միասնութիւն մը՝ որ ազգային ինքնութիւն մը կը հասատէ ու կը պաշտպանէ. անհաներու ու հաւաքականութիւններու միջին մշակուող յարաքերութիւնն է, որ փոխադրման ազգեցութեամբ միաձուլումի ընթացք կ'առաջանէ:

Մարդկային պատմութեան ընթացքին, ձուլումի երեւոյթը տարբեր երեսներով ու ձևերով ներդրութեած է անհատի ու հաւաքականութեան զարգացումի հոլովոյթին վրայ: Արդարի, ձուլումը որոշ եղանակ մըն է, որ նահապետական զանազան խմբաւորումներ ցեղային հաւաքականութիւններու կազմաւորումներն առաջնորդած է: իսկ այլ ձուլումի եղանակ մը պատճառ դարձած է, որ ցեղային միասնութիւն, աւելի ընդարձակ հաւաքականութեան մէջ միաձուլուելով ուրոյն դիմագծով նոր ազգային հաւաքականութիւն կազմէն:

Ներկայի պայմաններուն իրրեւ հետեւանք, ձուլումի երեւոյթը կը պարզէ արդիականացած ու բարդ ընթացք: Վերջին յիսուն տարիներու արհեստագիտական արագ յառաջդիմութիւններ յեղացնում յառաջացուց համաշխարհային ընկերու-

Թեան մէջ: Բարեխօսումը, հաղորդակցութեան նոր գրաթիւններ ստեղծումը ու լրջանէ լրջան դիւրաշարժութեան կարելիութիւնները, ընկերային մշակութային, տնտեսական և քաղաքական հետեւանքներ առաջ բերած են ու կը շարունակեն տակուին նարանոր երեւոյթներ ծնունդ տալ:

ՎԻԳԻՆ ԵՓԵՐՄԵԱՆ
Ֆրեզնո

Camp Weekend CAMP WEEKEND

On the weekend of June 8, 9, 10, the Orange County Ashod Yergat and Torrance Potorig Senior Chapters had a camp work weekend at the AYF Camp. Approximately 25 ungers were present. Throughout the weekend all the ungers helped in preparing the camp for the summer sessions.

The ungers were split up into groups and given sections which needed to be cleaned. Some painted cabins, others helped in resetting the rocks around the firepit, a group of ungers prepared the food, and the majority raked leaves.

On Saturday night we had a khakhjank; where everyone had the opportunity to display their singing and dancing talents.

Sunday afternoon, the ungers cleaned the little odds and ends in the lodge and returned back home.

In the future we plan to have camp weekends with the other chapters.

Hasmik Bulujian
Ashod Yergat Chapter

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Բանտարկելով Լ.Ս. Հինգերը, Սասունեաններն ու Էլպէքեանները անոնք չեն կրնար կասեցնել նայ երիտասարդութեան պայքարի վրանակամութիւնը:

Հայ երիտասարդը վճած է պայքարիլ մինչեւ ամբողջական յաղթանակ:

ՎԻԿԵՆ ՅՈՎԼԱՅԻՓԵԱՆ

I,
The human,
Do
All the things
I do
In the way
I feel or
I think
Which
You say
One's not supposed to
Because
I believe in doing
What I'm supposed to
The way
My conscience
The purest
Dictates me to.

Viken H.

BAY AREA ROS DOM CHAPTER

Rosdom Juniors Present "Bank Ottoman" Play

In 1896 under the guidance of Papken Sounni and Armen Garo, a small group of young individuals from the Armenian Revolutionary Federation took over the Ottoman Bank in Constantinople, Turkey. The purpose: to gain support from the European governments in order to end the atrocities being perpetrated upon the Armenian people.

The Bay Area Rosdom Junior Chapter, with the unrelentless guidance of Dzovig Andonian, recreated this event by writing and producing a play entitled "Bank Ottoman." In addition, all scenery and props for the play were constructed by them as well. Their efforts were truly a work of great diligence and hard work.

On November 13th, the Rosdom Juniors presented the play to the Bay Area community. Their performance was outstanding. All those who attended stood proud, as thanks to these youngsters, they were able to vision a part of history that was most significant to the Armenian people.

It is worthwhile to mention the names of those individuals who made this play possible: Andonian Aram, Baghdassarian Ani, Baghdassarian Sevanna, Balian Sahag, Bezdjian Ara, Bezdjian Saco, Chouljian Elizabeth, Demirjian Vartan, Demirjian Viken, Derounian Arsho, Dertorossian Garo, Fillian Eddie, Israeliian Maral, Kaloustian Aram, Kaloustian Nayiri, Kessedjian Krikor, Khachatourian Edith, Makasdjian Anto, Ohanian Vartan, Sanassarian Talin, Sarkissian Steve.

Finally, it need be mentioned that the Zavarian Committee in San Francisco was so overwhelmed by the performance, that they invited the whole "Bank Ottoman" crew out to dinner. A show well done.

Gassia Zakian

Hazardous Apathy

"In Koyunoren, a village in eastern Turkey, Kezban Ozer, 37, was milking cows with her husband when an earthquake struck at dawn on October 30. Measuring seven point one on the Richter scale, the quake leveled 147 villages and killed 1,336 - including the five Ozer-children, buried alive as they slept."

The above was written in the January, 1984 issue of "Life" Magazine on a large, glossy picture entitled "After the quake, a Turkish mother's anguish." The picture was vivid and almost came to life as though the people in it actually posed to create such a dramatic scene. There was a mother hovering above her five children who lay dead in front of her. The expressions on the dead children's faces were that of a peaceful sleep, but the one on their mother's face clearly revealed her pain. Such pitiful sorrow!

There was a time such a graphically depicted scene would be able to arouse some emotions of remorse in me. Even now, if I had just seen such a picture without knowing exactly what it represented, I would have turned the page thinking how sad the previous one was. But, as I did turn the page, a picture of Margaret Thatcher sitting in front of her dresser had the same effect on me - simply, a vague interest.

My senses are hardly numb, and I do not think they have been exposed to so much misery that they have become immune to seeing such pictures. Thus, was it moral not to have even an ounce of remorse or pity after looking at the picture? Maybe not. What about feeling much more than an ounce of great satisfaction? What about telling myself that this is a good way of making any Turk feel and live through what many, many more than 1,336 Armenians lived through? Was thinking this way right? Does it really matter if it was not?

I fear in the future I might not even realize the lack of compassion I had and simply be happy, as I was, seeing and reading about such a thing. But for now, I came to the conclusion that there are two different point of views when it comes to seeing things like the picture - actually, the picture is merely an example.

From a humanitarian and perhaps common point of view, or as a typical American view, it is only human to feel sad and remorseful for a mother who is weeping over the loss of her children. Poor, little, innocent things!

The sarcasm noted above is characteristic of the other point of view, that of an Armenian. Being an Armenian, I could not help but feel a sense of continued on page 18

ՍԹԻՒ ՏԵՏԵՍԱՆ

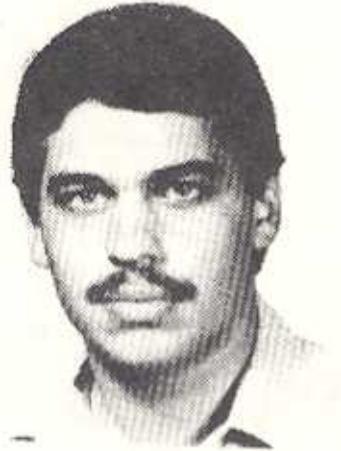
Լու Անճելըսի հինգերու բանտարկութենէն չի վախնար Լիզպոնի հինգեր ծնող ժողովուրդը: Գիտենք, արինու է ազատութեան ճամբան, մեր ու թշնամին արինով, բայց ազատութեան արշալոյսը աւելի ուժ կու տայ մեզի, Բայրնիքի հողին բոյը մեր ռունգերուն մէջ կը քալենք շիտակ ուղղութեամբ, ու վստահ եղէ՛ք աւելի մուր է գիշերը արշալոյսէն անմիջապէս առաջ:

Պիտի շարունակենք պայքարիլ վստահ.

Պիտի շարունակենք պայքարիլ մենակ.

Բայց

Պիտի պայքարինք մինչեւ յաղթանակ:

ՎԻԳԻՆ ԵԱԳՈՒՊԵՍՆ

Ես ծնրադիր կու լամ բոլոր այն հանձնարեղ բանաստեղծներուն համար, որոնք կարողական ուժն ունեին արմատով ցնցելու բոլոր մարդկութիւնը երկրագունդին վրայ, եթէ իրենց գլուխը շնչմուէր ժայռերու ծանրութեան տակ: Ես կու լամ բոլոր այն երգահաններուն համար, որոնք պիտի ամշցնեին Պէթրովկէներն ու Շոփէնները, եթէ չխենթանային անոնք սարսափ պատճառող տեսարաններուն չդիմանալով: Ես կու լամ, և թող լայ բոլոր հայ ժողովուրդը իրարանշիր Ապրիլեան զոհի համար: Անդին ունինք Ապրիլ 25ն ու 364 օր պայքարելու, զարթնելու և պարտապահանջ ձայները մեր, լսելի դարձնելու:

Վ. ԵԱԳՈՒՊԵՍՆ

Apathy...

satisfaction from seeing the picture. Maybe with so many outside forces working against our cause, I felt some gratification that such a tragedy as the earthquake struck Turkey. Writing about it made even the bit of guilt that was felt for my indifference eventually fade away. It all came down to one thing. Not "motherhood" and how devastating the loss of one's children is, not how tragic earthquakes are; but, it was simply an event in our favor. It may sound a bit sadistic to declare it an event and be happy, but conditions and circumstances have made it such that when we are faced with a situation where the point of view as a humanitarian clashes with the point of view as an Armenian, our determination against the many existing obstacles makes us think and feel as Armenians.

The Book of Great Disasters reads that "although man can boast of considerable success in shaping the world for his own ends, he fails lamentably when it comes to controlling the forces of nature." How naive it would be to feel comfort in knowing that Turkey has long been a main sufferer of earthquakes and to say that perhaps nature was on our side with this tragedy. But, especially lately, it seems as though everything else has not been. Even justice has been given different definitions and interpretations by those who claim to work towards its prevalence.

One day, however, when justice in its purest form does prevail, and it will, Armenians and all "others" will have the same point of view. No matter what political situations, military considerations, particular circumstances, or government manipulations might exist, there are universal rights and wrongs which justice now supposedly defines. One day true justice shall set its standards.

Perhaps such a tragedy as the earthquake - which, I repeat, is only an example to make my point - should make us realize the fragility of the human race. But we, as Armenians, are born with a preoccupation that makes this humanitarian idea of fragility and human beings less thought-provoking to us. This preoccupation will eventually result in our individual decisions - either to devote ourselves to help towards the realization of our goals or to stand by.

The day I shall have sympathy for five dead Turks may never come. But, maybe one day, another generation of Armenians will look at such a picture and feel an ounce of mild sympathy because those five dead children are the offsprings of a race that once slaughtered our great, great, grandparents but now is doing all that is possible to recognize fully, make reparations and restorations for their past crimes.

continued on page 20

The Silence Of The Sages

Do you hear them not?
 The strong, the true, the few,
 The sons of Him, committed and sincere.

Do you feel them not?
 Crying, weeping, tearing at
 Every insult you throw at them,
 The soldiers of belief..

Do you know them not?
 The violators of the "sacred",
 The disturbers of the false peace,
 The believers of the eternal and real.

Do you hear them not?
 When they shout with silence,
 And you blabber with performances,
 The utterances of the truth.

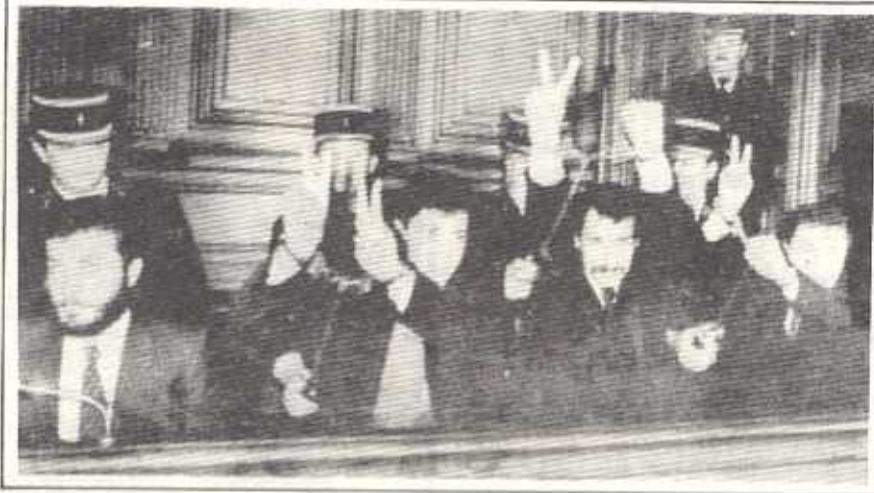
In a world where "clowns" are good,
 And "mad men" are evil,
 Thank god that you do not see,
 Feel, know, or hear them,
 The inheritors of my uncle, so true and yet
 SILENT.

Ardavazd
 To those who are, and those who pretend to be.

ՀՈՅԻ ԵՐԱԾՈՒՅՆ

**"One Man's Terrorist,
 Is Another's FREEDOM FIGHTER"**

continued from page 18

But for now, the anger and frustration will make many revolt and other Armenians feel nothing but a morbid apathy for a picture that "is supposed to" instigate deep emotions of sorrow and make its viewers wet the pages it is depicted on with tears.

For all those who have encouraged such an impulsive attitude, ("The Superpowers that deliberately downplayed and sacrificed the Armenian people to safeguard their interests, the World Powers that claim to be the 'guardians of peace in the world', the governments that have become accomplices of the Turkish government due to their silence and indifference, and, most of all, the Turkish government itself"), perhaps you have instigated a greater danger than it might appear, one that a courtroom verdict will not resolve. A popular song claims we are "living in a world that others cannot share... moving from a spark to a flame."

Such a narrow-minded apathy towards everything but the Armenian Cause and our people's struggle, felt by a young, ambitious, frustrated, and determined youth is far more dangerous than a single assassination attempt, a violent protest or a bomb exploding.

Isolated and brewing hostility because of continued indifference by others will result in the type of hazardous apathy mentioned above which will trigger actions that will create the new heroes of our time with an even stronger will and determination to establish our rights.

TALIN G.

Այս, ճիշդ է, որ այս հայ մարտիկները սպանութիւն գործած են հանրային կարգը խանգարած են, քանի մը ժամուան համար պատանդներ վերցուցած են:

Այս, ճիշդ է որ անցեալ ամառ նոյն կազմակերպութեան անդամ ահաբեկիչներ ամօթալի ոճային արարք մը կատարեցին; Այս ոճիրը դուք չեք մոռցած, ինչպէս եւ ոչ ոք, ներառեալ հայերը չեն մոռցած: Այսուհանդերձ, դուք պարտիք արարքը դատել առանձ ճրգարտութեամբ: Եօթը տարուայ բանտարկութիւնը քիչ է պատանդ վերցնելու եւ սպանութիւն գործելու համար, սակայն, չափազանց շատ է քաղաքականօրէն իրաւացի արարքի մը համար:

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»
Հայաստան

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ՅՈՒԼԻՍ ԱՄԻՍԸ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ՄԷՋ

- 9 ՅՈՒԼԻԾ 1946. — Մահ Հասարակական եւ կուսակցական գործիչ բժիշկ Յովաէփ Տէր Դաւիթ-Հանի (Փարիզ):
- 11 ՅՈՒԼԻԾ 1904. — Գայլ-Վահանի եւ Միջըանի զեկազարութեամբ տեղի կ'ունենան Մօսունի և Զօրիի կախութեամբ (Մօսուն-Զօրի արշաւուանք):
- 12 Յուլիս 1815. — Մոսկուայի մէջ կը հիմուսի Լազարեան ձեմարանը:
- 14 Յուլիս 1983. — Պրիւրաէլի մէջ կ'ահարեկուի թուրք դիւնապէտ մը: (Հայ Յեղափոխուական Բանակ):
- 15 Յուլիս 1813. — Մոսունդ Գեորգ Դ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի, Հիմուսդիր էջմիածնի Գէարդեան ձեմարանի:
- 15 Յուլիս 1852. — Մոսունդ Գրադչան եւ Հասարակական գործիչ Մինաս Չերապի:
- 15 Յուլիս 1983. — Ահաւոր պայմանագիր Փարիզի Օրիի օգակայանի թրքական օգանուային բնկերութեան մօտ: Կրոպաննուի 5 հոգի: (Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.):
- 17 Յուլիս 1820. — Մոսունդ Հայր Դեւոնդ Ալիշանի:
- 19 Յուլիս 1921. — Պաքուի ջարդարար Ճիւաննիրի ահարեկուամբ՝ Միսաք. Թոռլաքեանի Ճեռուայ (Պոլիս):
- 21 Յուլիս 1905. — Երևանի մահափորձը՝ Մուլթան Ապախւլ-Համինի դէմ:
- 21 Յուլիս 1922. — Թիֆլիսի մէջ Ստ. Մազիկեան եւ իր ընկերները կ'ահարեկեն ձեմալ փոշան:
- 24 Յուլիս 1923. — Կը ստորագրուի Լոզանի դաշնագիրը:
- 25 Յուլիս 1897. — Խանասորի արշաւանքը՝ Մարզիկ ցեղին գէմ:
- 26 Յուլիս 1909. — Եփրեմ Խան, Քեոր, Խեչօ եւ իրենց ընկերները, պարսիկ զինակիցներու հետ կը գրաւեն թէհրանը:
- 27 Յուլիս 1890. — Գում-Գարուի առաջին ցոյցը, զեկմազարութեամբ Հնչակեան յեղափոխականներ Մուրատի (Համբարձեռւմ Պոյաձեան) եւ Ճիշանկիւլեանի:
- 27 Յուլիս 1983. — (Լիզարն (Արա Գրբելեան, Մարգիս Աքրահամեան, Սեղրակ Աճէմեան, Վաշէ Տաղեան եւ Միմոն Եահնէեան կը գոհուին ազատութեան խորանին (Հայ Յեղափոխական Բանակ):
- 31 Յուլիս 1940. — Մահ դաշնակցական անվեհեր Հայդուկապէտ Սեպուհի (Ամերիկա):
- 31 Յուլիս 1947. — Մահ դաշնակցական զեկազար, Հայաստանի Հանրապետութեան նախկին պարշապետ բժ. Համօ Օհանջանեանի (Գահիբէ):

ԽԱՌ ՄԸ ՃՈՀՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀ ՄԸ ՆՈՒԻՐՈՒՄ

Խոս մք ու բան մք:

Ասդորսկոմ, թիրացիկ ծառ մք, րե...;

Ենչու ոյս նկարը և՛ լիշո՞ւ ձռ մք:

Հոն կրտսելուած է Հով երիտասարդի մք ամբողջ կոմքը, համակ նոյնումք:

Հոն է իր զնորդութիւնը:

Եր մահով, ոգզը ապրեցնելու հերոսութիւնը:

Խոսով ոկուած օրու նար շարունակելու և կեամբի ու պայմանի նամ-

րանի նորանաս առանիկը զնորդերելու բաջ զնուուցութիւնը:

Կեամբի ու պայմանի ժիշտուայութիւնը կը խոսնայ հան:

Կեամբը մերժիլու և մահով ազատութիւնը տեսնելու վնասկամութիւ-

նը կը բաժնի հան:

Խոս մք, որ պիտի ունի, իր շուրջ սպառծելու և իր պառկներով պայ-

մարը նույզելու համար:

Խոս մք՝ որ իր եղանակի ուսաչ կողին յանձնեց Անգորմի ունիւնա-

լերէն՝ Առ Քըլինումք:

Ու այդ ձռի ուղիով պիտի բայէ, պարուի բոլել Հով երիտասարդը:

Այսոյնին Խոսքերուն նառ: